ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Soubor map:

Odstřel jelena siky (*Cervus nippon*) v letech 2006 a 2016 na území České republiky

Ježek M., Kušta T., Trombik J.

Fakulta lesnická a dřevařská České zemědělské univerzity v Praze, Katedra myslivosti a lesnické zoologie, Kamýcká 129, 165 00 Praha 6 – Suchdol

ISBN 978-80-213-2824-2

Soubor map: Odstřel jelena siky (*Cervus nippon*) v letech 2006 a 2016 na území České republiky

Miloš Ježek, Tomáš Kušta, Jiří Trombik

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

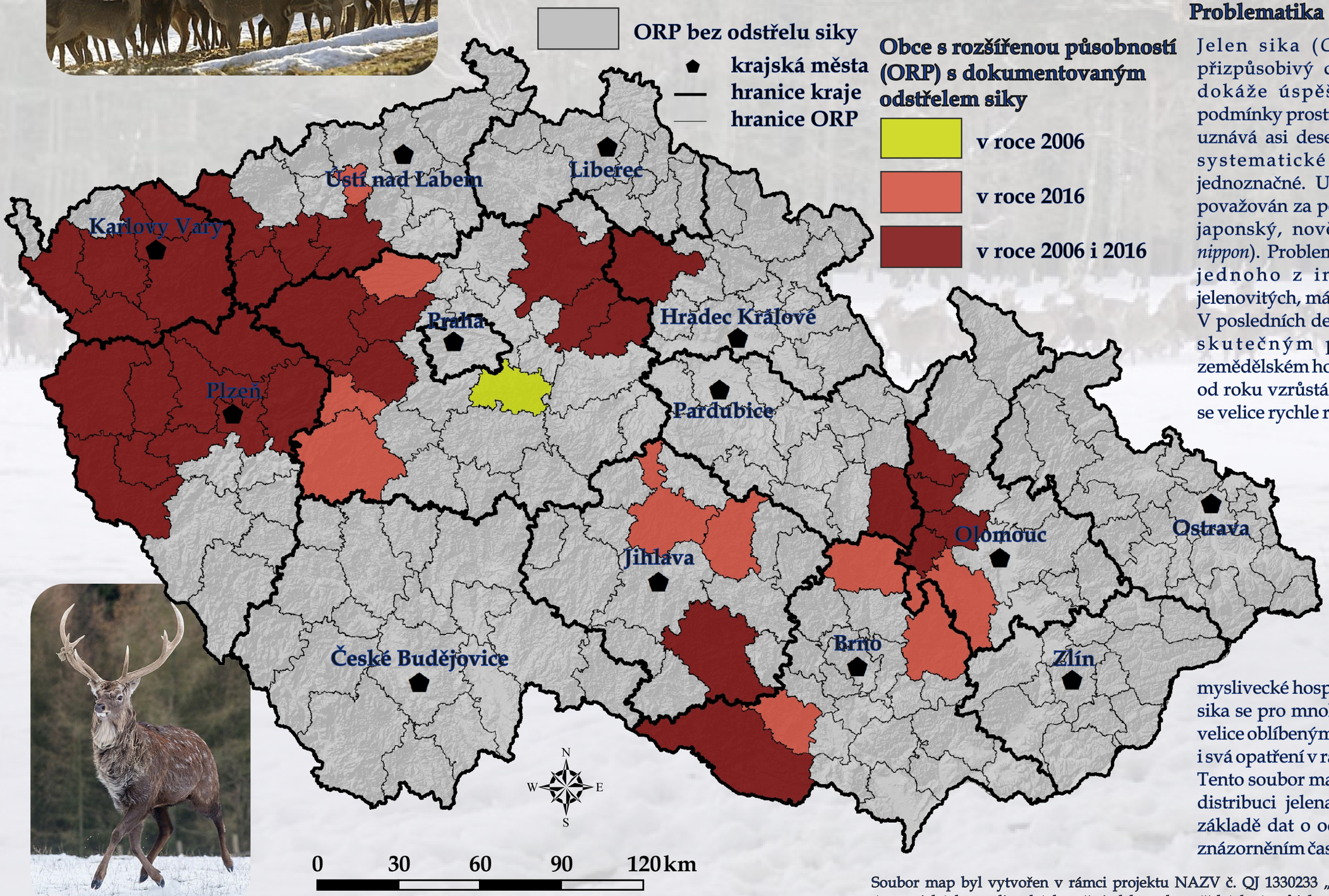

Problematika jelena siky na území ČR

Jelen sika (*Cervus nippon*) je velice přizpůsobivý druh jelenovitých, který se dokáže úspěšně adaptovat na různé podmínky prostředí. V současnosti se tradičně uznává asi deset různých poddruhů, jejichž systematické zařazení ale stále není jednoznačné. U nás rozšířený jelen sika je považován za poddruh označovaný jako sika japonský, nově kjúšujský (*Cervus nippon nippon*). Problematika chovu jelena siky jako jednoho z introdukovaných druhů jelenovitých, má již poměrně bohatou historii. V posledních desetiletích se ovšem sika stává skutečným problémem v lesním i zemědělském hospodaření. Jeho početnost rok od roku vzrůstá a rovněž i jeho areál výskytu se velice rychle rozšiřuje. Dnes se vyskytuje na téměř 1/3 území České republiky. Zejména v západních a severozápadních Čechách jeho populační hustota dosahuje velice vysokých hodnot. Důvodem jeho šíření jsou zejména vhodné potravní a krytové podmínky v nově obsazených a osidlovaných místech. Velkou roli ale hraje i myslivecké hospodaření s tímto druhem. Jelen sika se pro mnohé myslivecké hospodáře stal velice oblíbeným druhem, čemuž přizpůsobují i svá opatření v rámci honiteb.

Tento soubor map tak prezentuje prostorovou distribuci jelena siky v ČR a její vývoj na základě dat o odstřelech z let 2006 a 2016 se znázorněním časoprostorových změn.

Soubor map byl vytvořen v rámci projektu NAZV č. QJ 1330233 „Příprava legislativních, hospodářsko-úpravnických, mysliveckých a pěstitelsko-ochranářských rámců jako nástrojů adaptace lesního hospodářství na změny přírodních a společenských podmínek“.

Soubor map: Odstřel jelena siky (*Cervus nippon*) v letech 2006 a 2016 na území České republiky

Počet honiteb v rámci jednotlivých ORP s dokumentovaným odlovem jelena siky v letech 2006 a 2016

Miloš Ježek, Tomáš Kušta, Jiří Trombik

krajská města
hranice kraje
hranice ORP
ORP bez odstřelu siky

2006

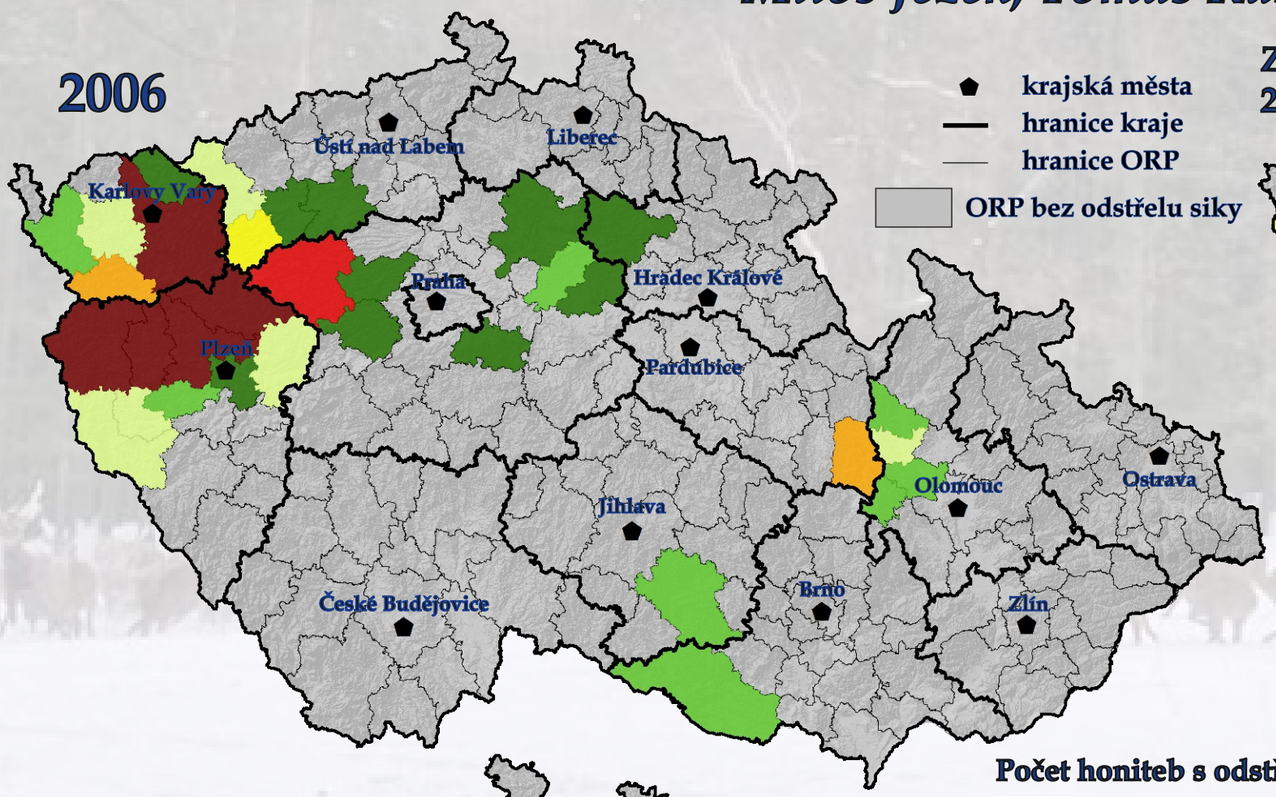

Změna mezi roky 2016 a 2006

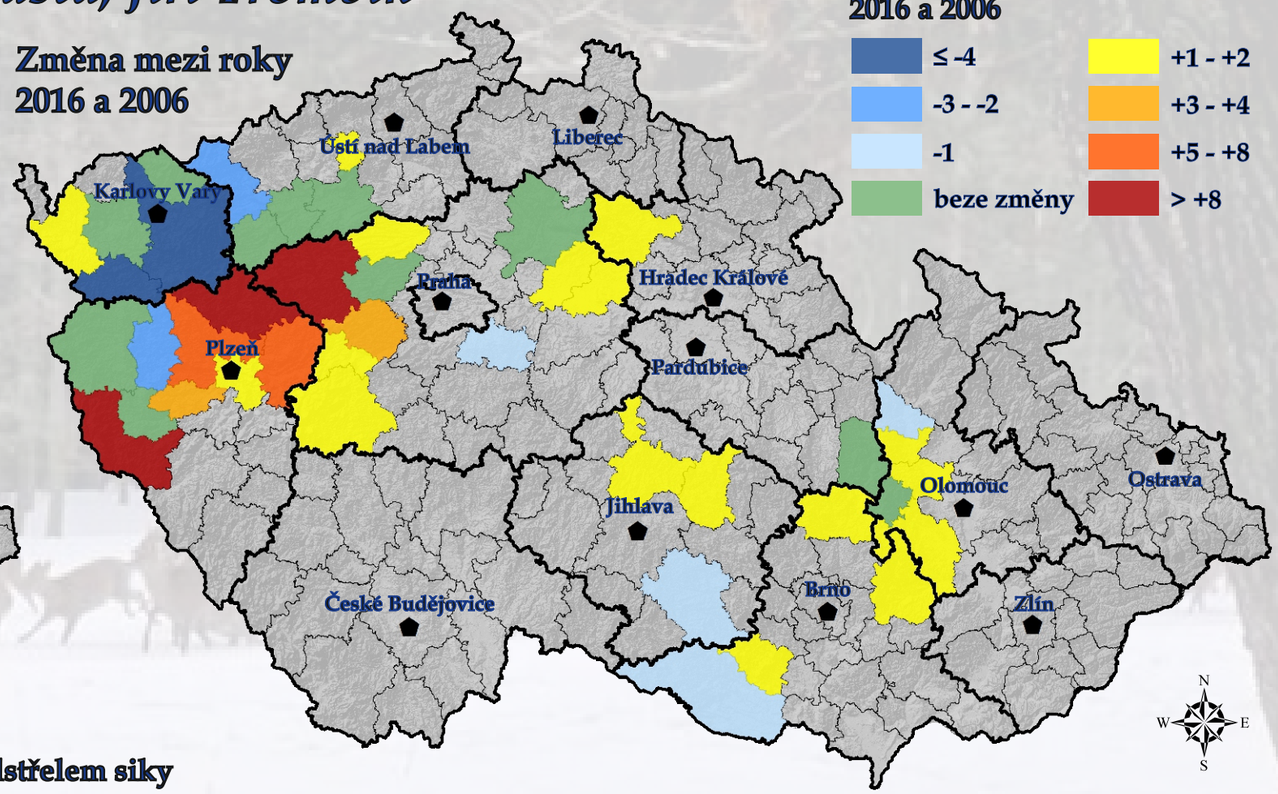

Rozdíl v počtu honiteb s odstřelem siky mezi roky 2016 a 2006

- ≤ -4
- -3 - -2
- -1
- beze změny
- +1 - +2
- +3 - +4
- +5 - +8
- > +8

N W E S

0 30 60 90 120 km

2016

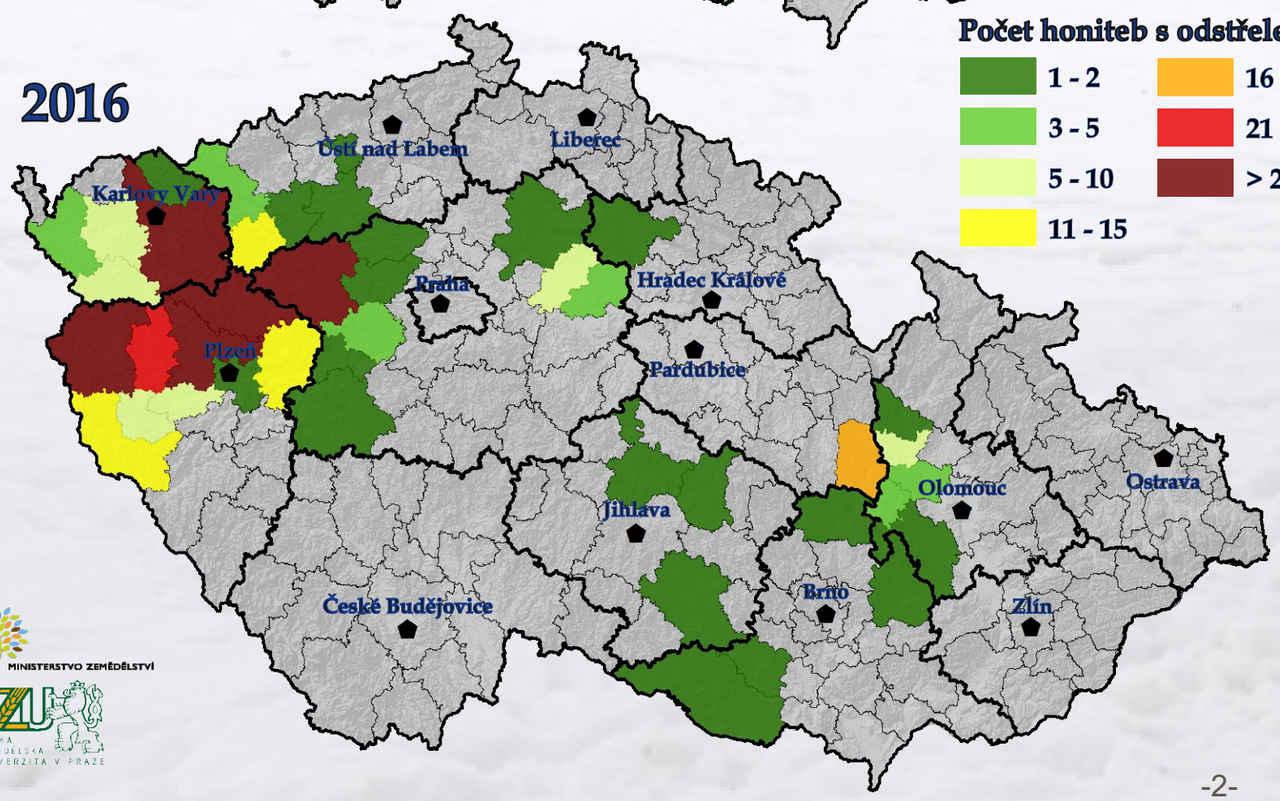

Počet honiteb s odstřelem siky

- 1 - 2
- 3 - 5
- 5 - 10
- 11 - 15
- 16 - 20
- 21 - 25
- > 25

Během posledních deseti let nedošlo k významnému nárůstu počtu honiteb, kde je jelen sika loven. V roce 2006 to bylo celkem 329 honiteb a do roku 2016 jejich počet narostl na 383. V současné době se tak sika vyskytuje v 9% honiteb ČR. Zároveň nedošlo ani k výrazně vyššímu nárůstu plochy, na které se sika loví. V roce 2006 to bylo 452 tis. ha, v roce 2016 to bylo 540 tis. ha, což představuje asi 7% rozlohy České republiky. Pokud spočítáme počet ORP, ve kterých se sika v roce 2016 lovil, tak to bylo 42 (20% všech ORP v ČR).

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Soubor map byl vytvořen v rámci projektu NAZV č. QJ 1330233 „Příprava legislativních, hospodářsko-úpravnických, mysliveckých a pěstitelsko-ochranářských rámců jako nástrojů adaptace lesního hospodářství na změny přírodních a společenských podmínek“.

Soubor map: Odstřel jelena siky (*Cervus nippon*) v letech 2006 a 2016 na území České republiky

Podíl území ORP s dokumentovaným odlovem jelena siky na celkové rozloze ORP v letech 2006 a 2016

Miloš Ježek, Tomáš Kušta, Jiří Trombik

krajská města
hranice kraje
hranice ORP
ORP bez odstřelu siky

2006

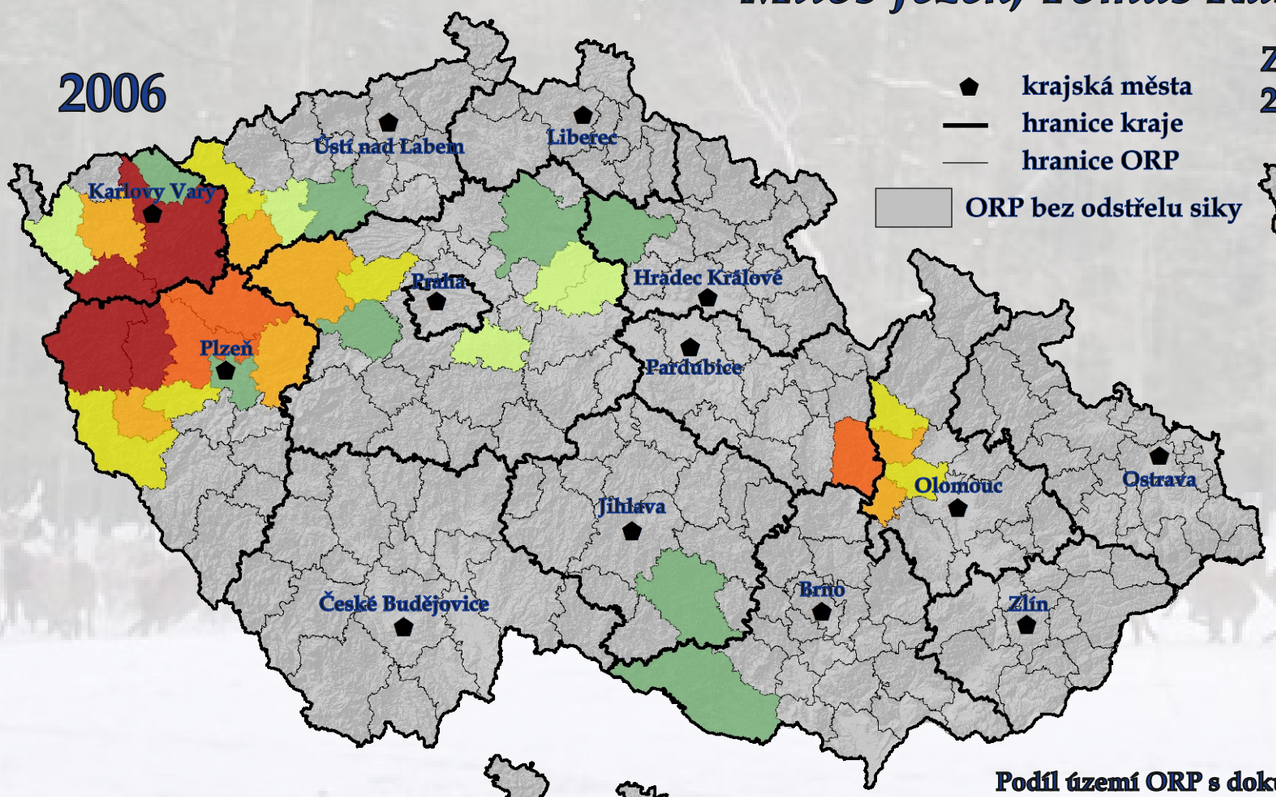

Změna mezi roky 2016 a 2006

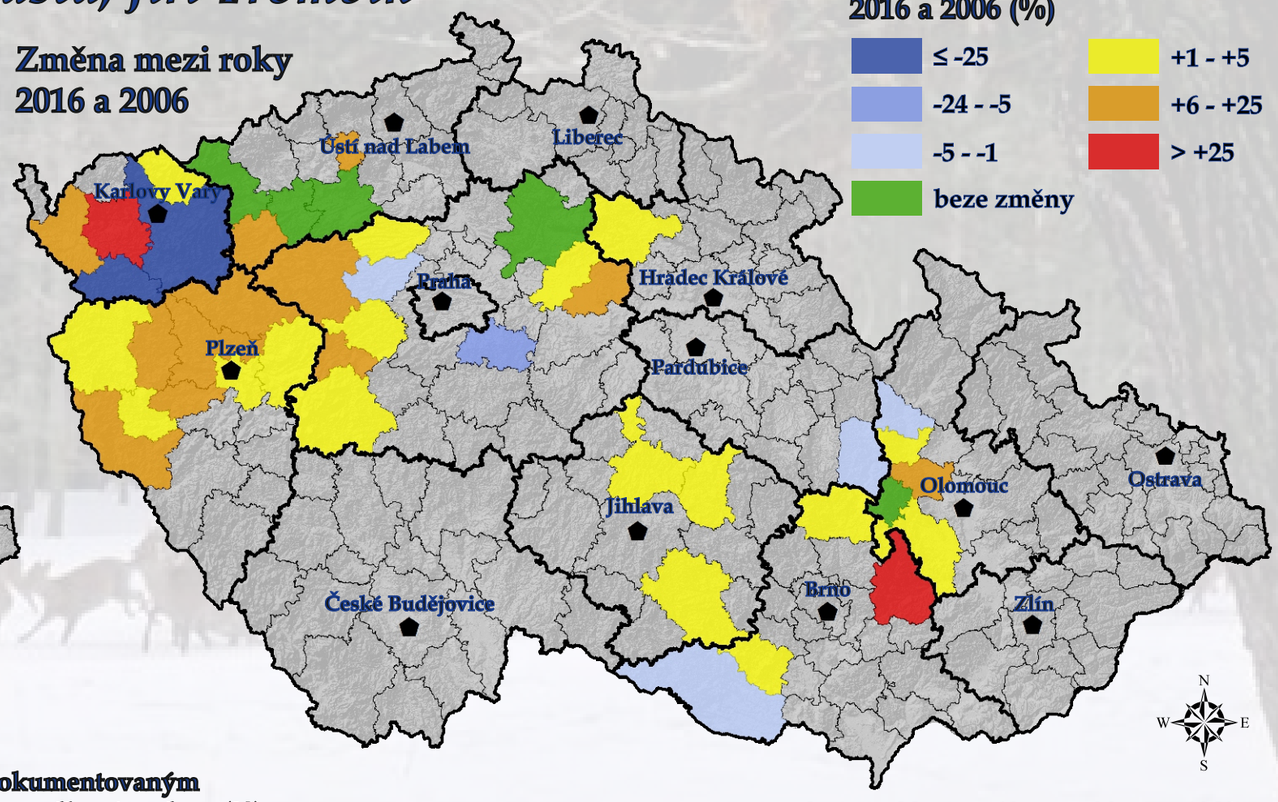

Rozdíl v podílu území ORP odstřelem siky mezi roky 2016 a 2006 (%)

- ≤ -25
- -24 - -5
- -5 - -1
- beze změny
- +1 - +5
- +6 - +25
- > +25

N W E S

0 30 60 90 120 km

2016

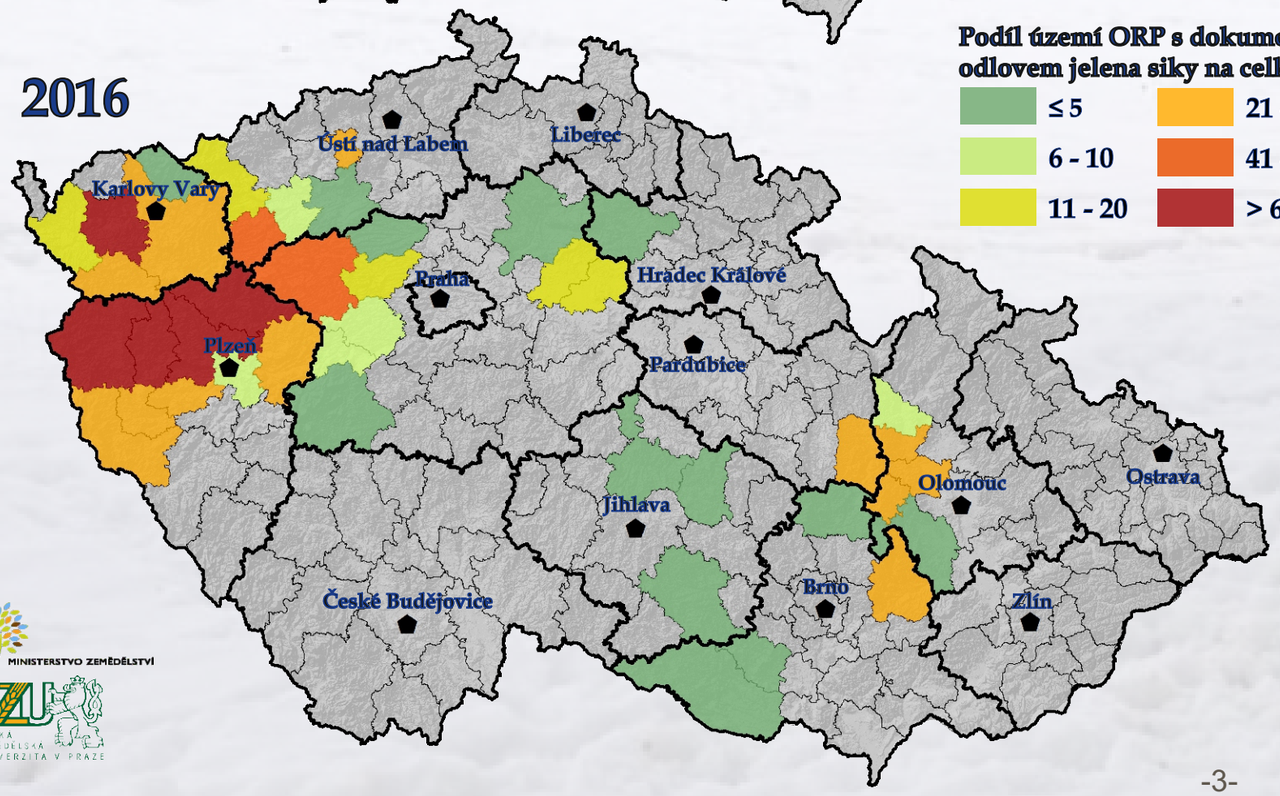

Podíl území ORP s dokumentovaným odlovem jelena siky na celkové rozloze (%)

- ≤ 5
- 6 - 10
- 11 - 20
- 21 - 40
- 41 - 60
- > 60

Počet honiteb s odstřelem jelena siky a jejich rozloha v letech 2006 -2016

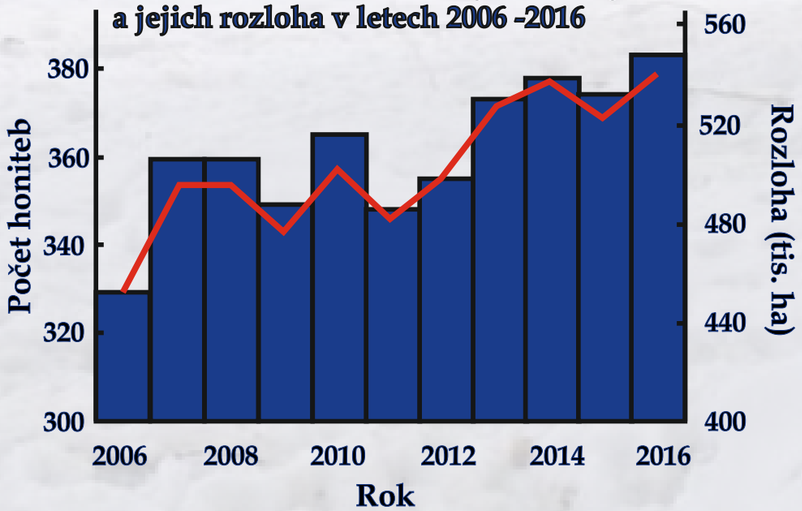

Soubor map byl vytvořen v rámci projektu NAZV č. QJ 1330233 „Příprava legislativních, hospodářsko-úpravnických, mysliveckých a pěstitelsko-ochranářských rámců jako nástrojů adaptace lesního hospodářství na změny přírodních a společenských podmínek“.

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Soubor map: Odstřel jelena siky (*Cervus nippon*) v letech 2006 a 2016 na území České republiky

Absolutní odstřel jelena siky v rámci ORP v letech 2006 a 2016

Miloš Ježek, Tomáš Kušta, Jiří Trombik

2006

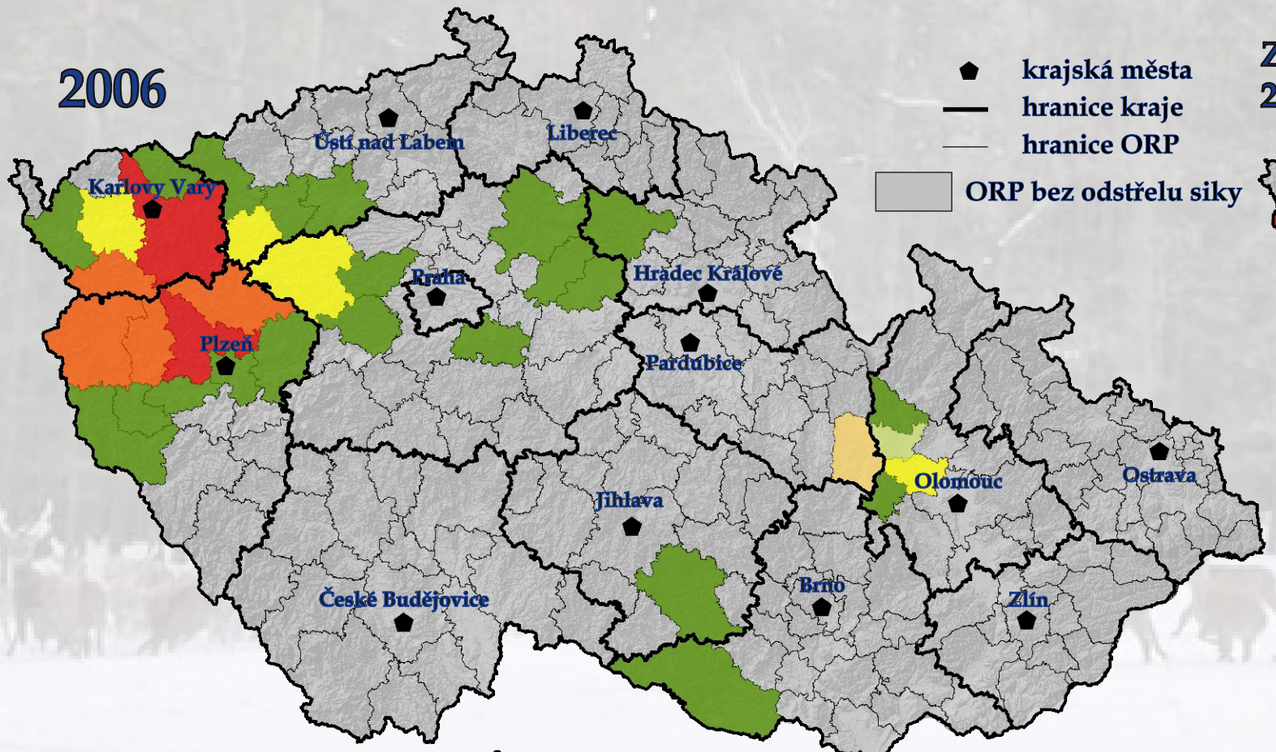

Změna mezi roky 2016 a 2006

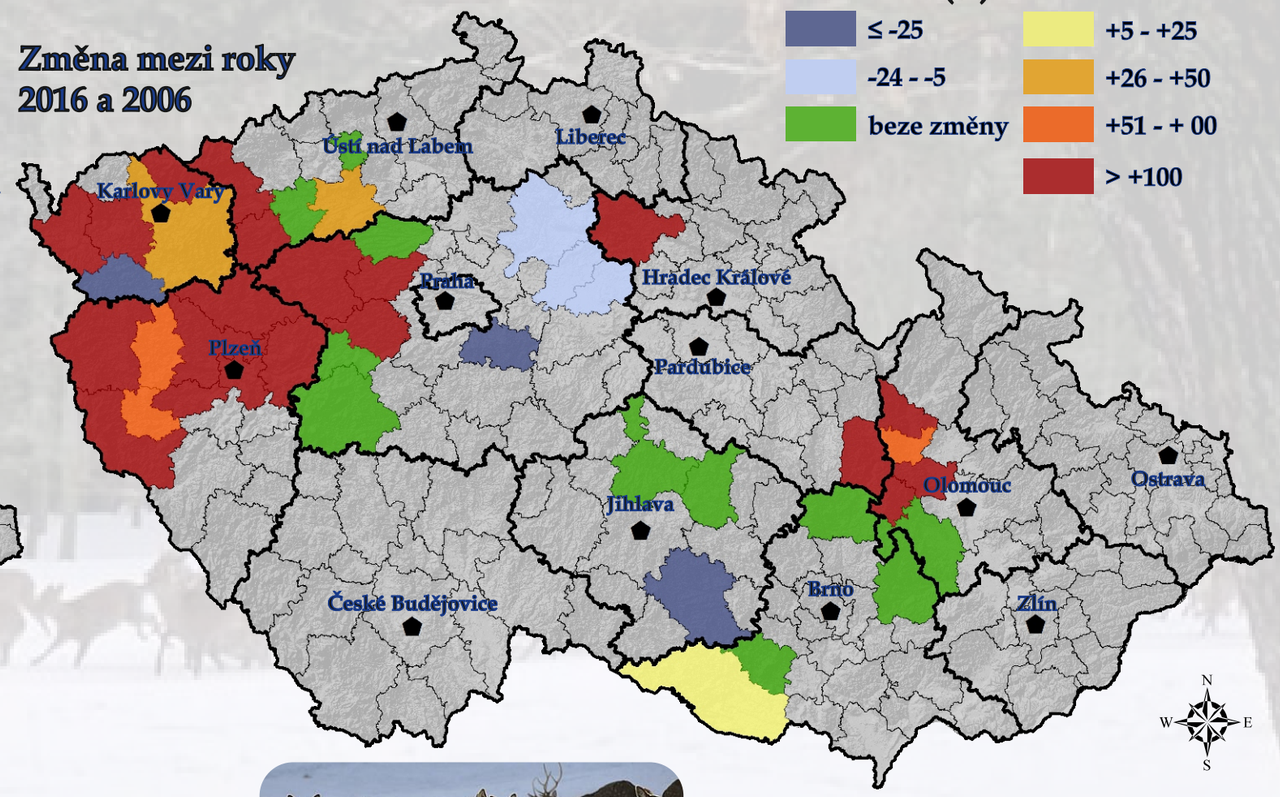

2016

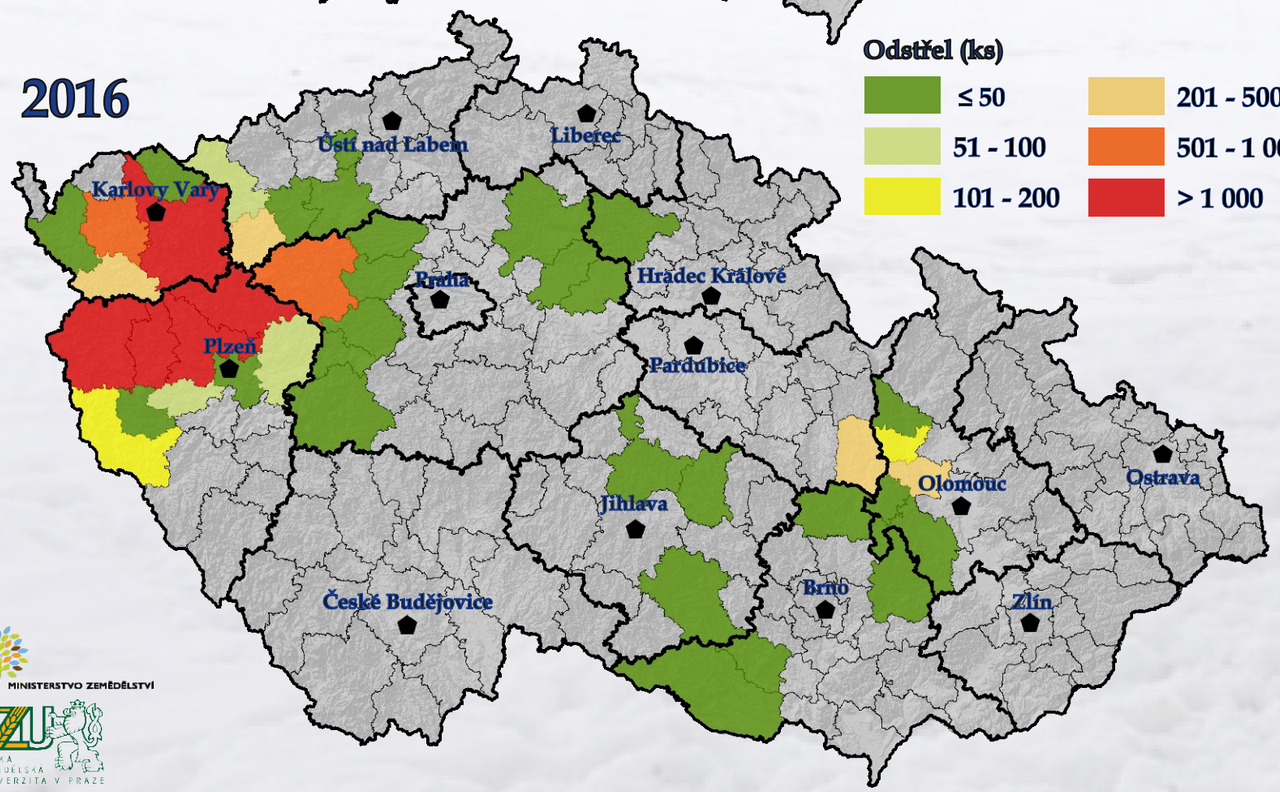

Velikost území, na kterém se jelen sika vyskytuje, vzrostla za posledních deset let o 19%, zatímco odstřel stoupnul o neuvěřitelných 130% z 6,2 tis. v roce 2006 na 14,4 tis. ks v roce 2016.
Jelen sika tedy zvyšuje svoji početnost především v současné oblasti výskytu, nikoliv v oblastech nově obsazených.

Odstřel, počet honiteb, rozloha s výskytem a jarní kmenový stav jelena siky v ČR v letech 2006 a 2016

	2006	2016	Nárůst (%)
Odstřel (ks)	6 257	14 400	130%
Počet honiteb	329	384	17%
Rozloha (tis. ha)	452	540	19%
Jarní kmenový stav	6 169	9 455	53%

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Soubor map byl vytvořen v rámci projektu NAZV č. QJ 1330233 „Příprava legislativních, hospodářsko-úpravnických, mysliveckých a pěstitelsko-ochranářských rámců jako nástrojů adaptace lesního hospodářství na změny přírodních a společenských podmínek“.

Soubor map: Odstřel jelena siky (*Cervus nippon*) v letech 2006 a 2016 na území České republiky

Relativní odstřel jelena siky vyjádřený ks/ tis.ha plochy v rámci ORP v letech 2006 a 2016

Miloš Ježek, Tomáš Kušta, Jiří Trombik

krajská města
hranice kraje
hranice ORP
ORP bez odstřelu siky

2006

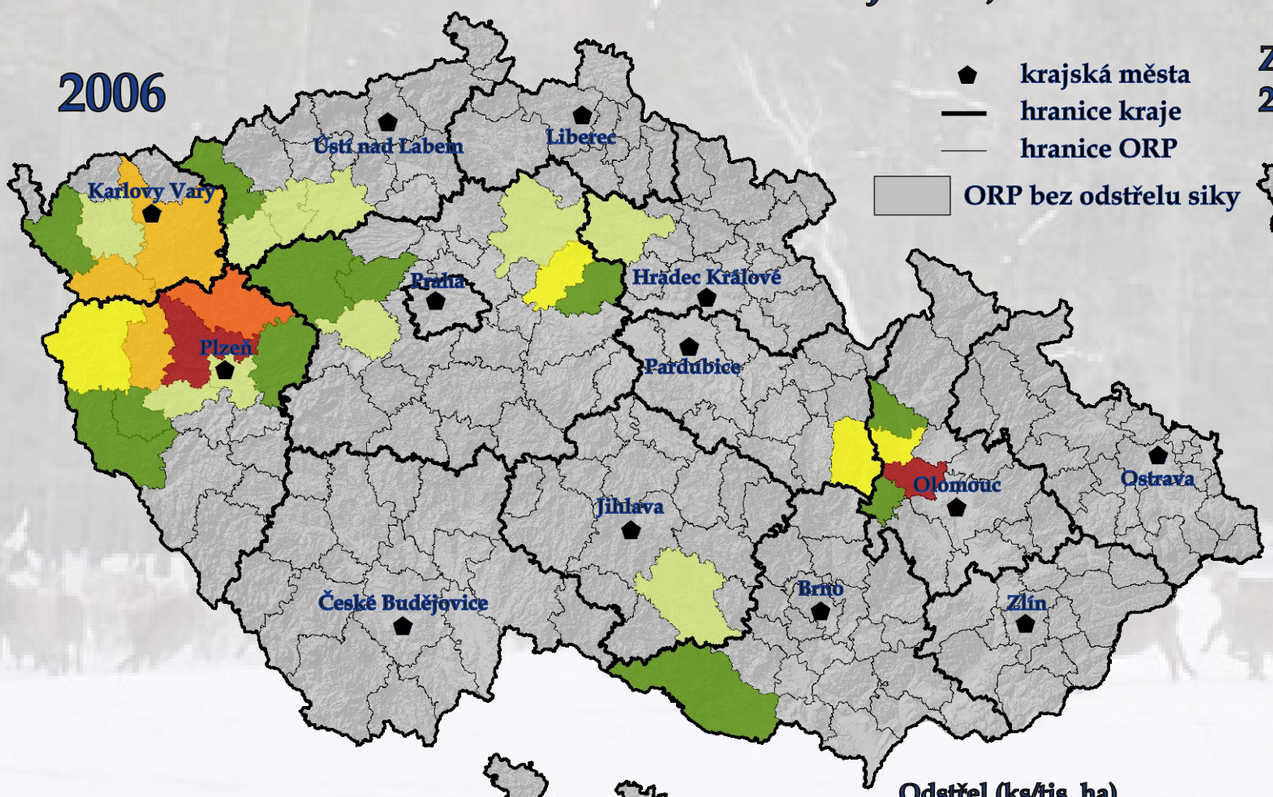

Změna mezi roky 2016 a 2006

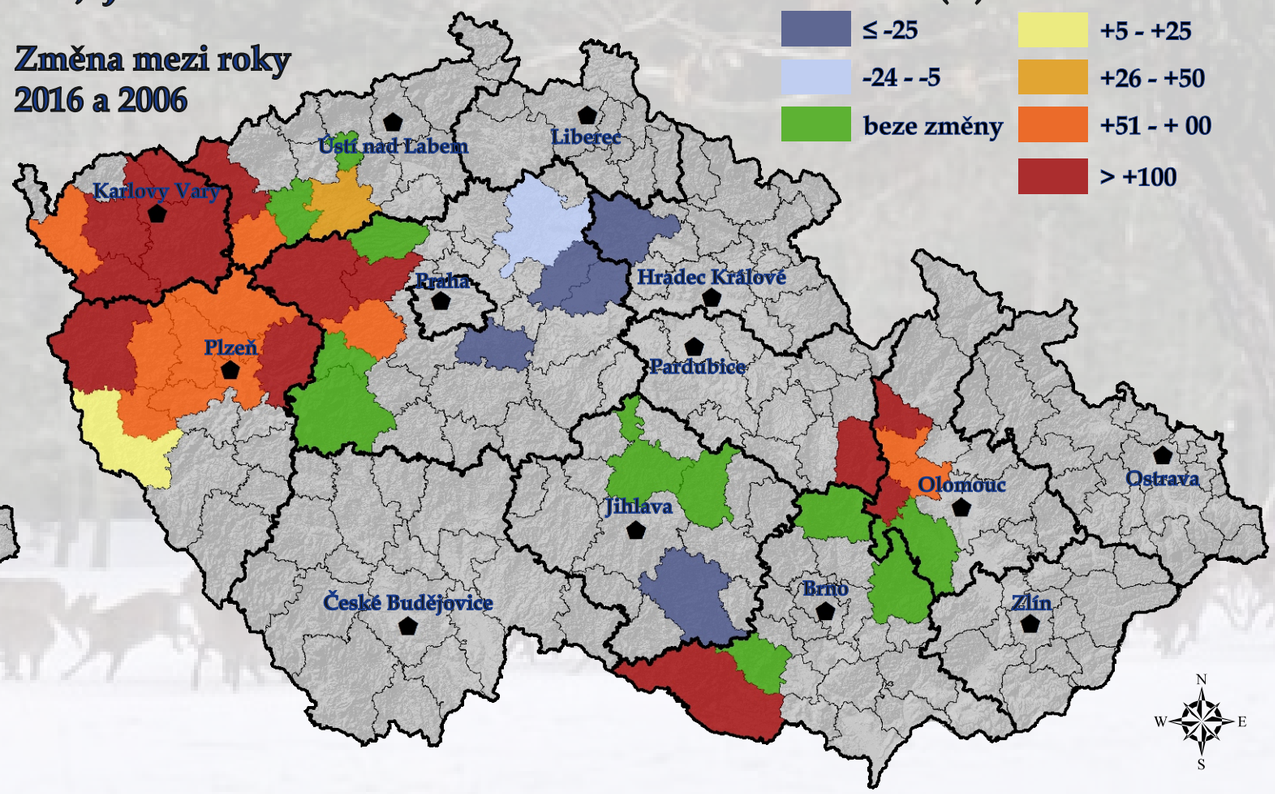

Změna v odstřelu mezi roky 2016 a 2006 (%)

- ≤ -25
- -24 - -5
- beze změny
- +5 - +25
- +26 - +50
- +51 - + 00
- > +100

N W E S

0 30 60 90 120 km

2016

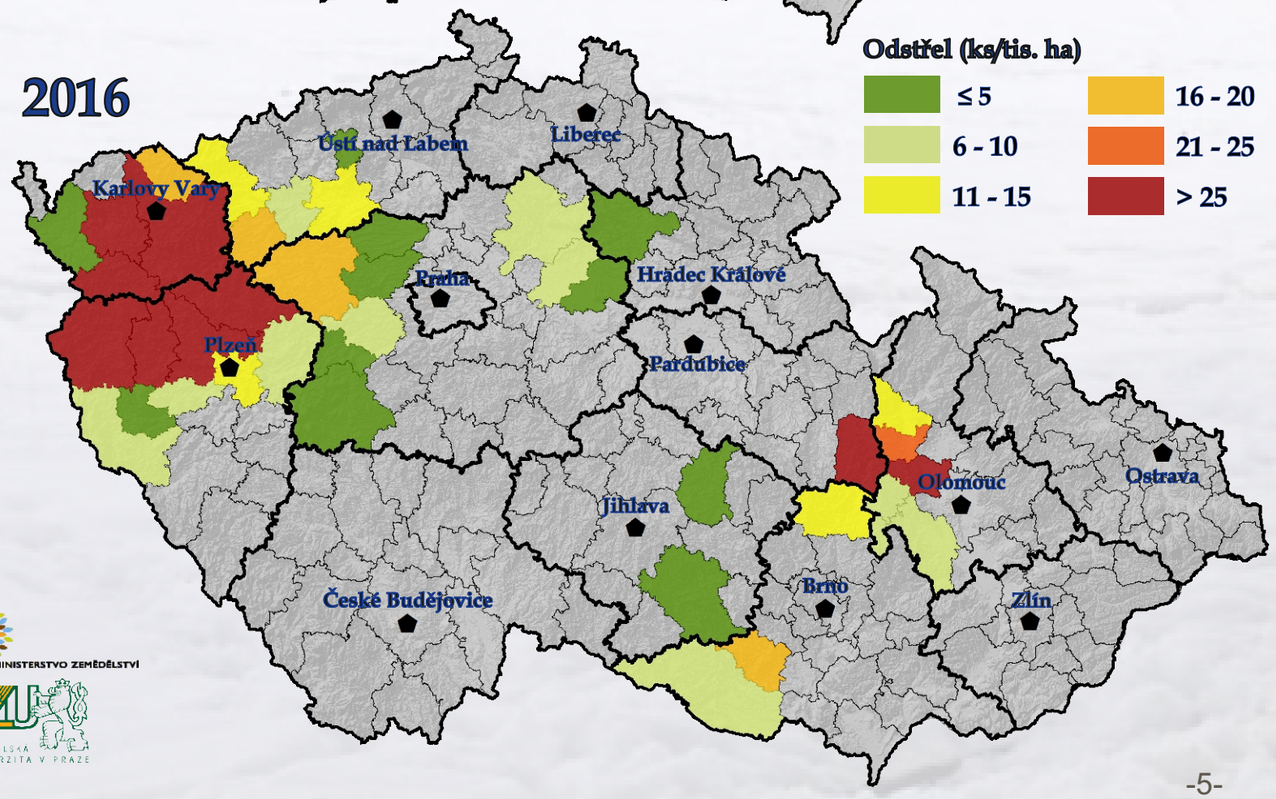

Odstřel (ks/tis. ha)

- ≤ 5
- 6 - 10
- 11 - 15
- 16 - 20
- 21 - 25
- > 25

Celkový odstřel jelena siky a jeho závislost na rozloze honiteb, kde se vyskytuje

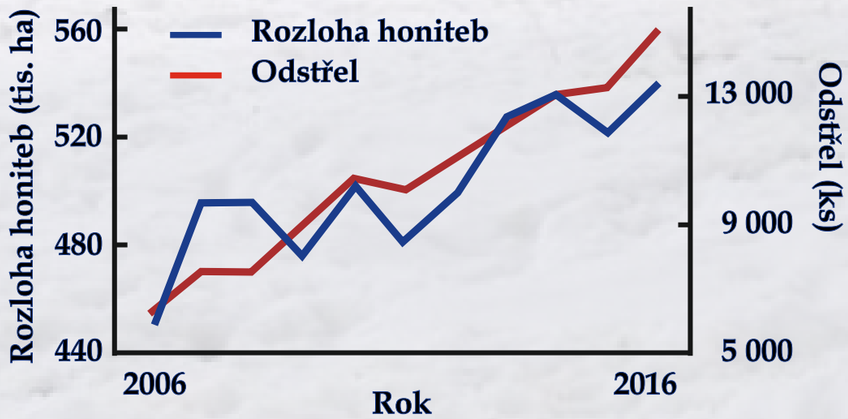

Soubor map byl vytvořen v rámci projektu NAZV č. QJ 1330233 „Příprava legislativních, hospodářsko-úpravnických, mysliveckých a pěstitelsko-ochranářských rámců jako nástrojů adaptace lesního hospodářství na změny přírodních a společenských podmínek“.

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Soubor map: Odstřel jelena siky (*Cervus nippon*) v letech 2006 a 2016 na území České republiky

Poměr odstřelu a jarního kmenového stavu jelena siky v rámci ORP v letech 2006 a 2016

Miloš Ježek, Tomáš Kušta, Jiří Trombik

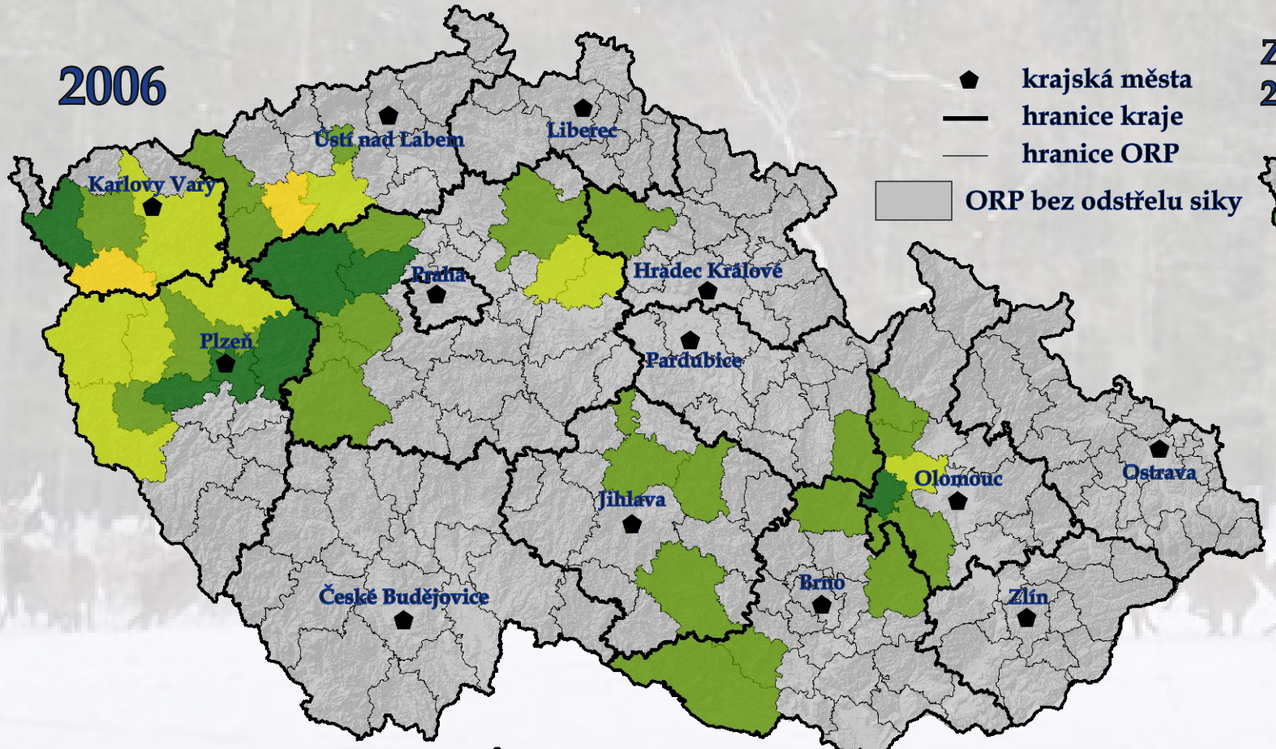

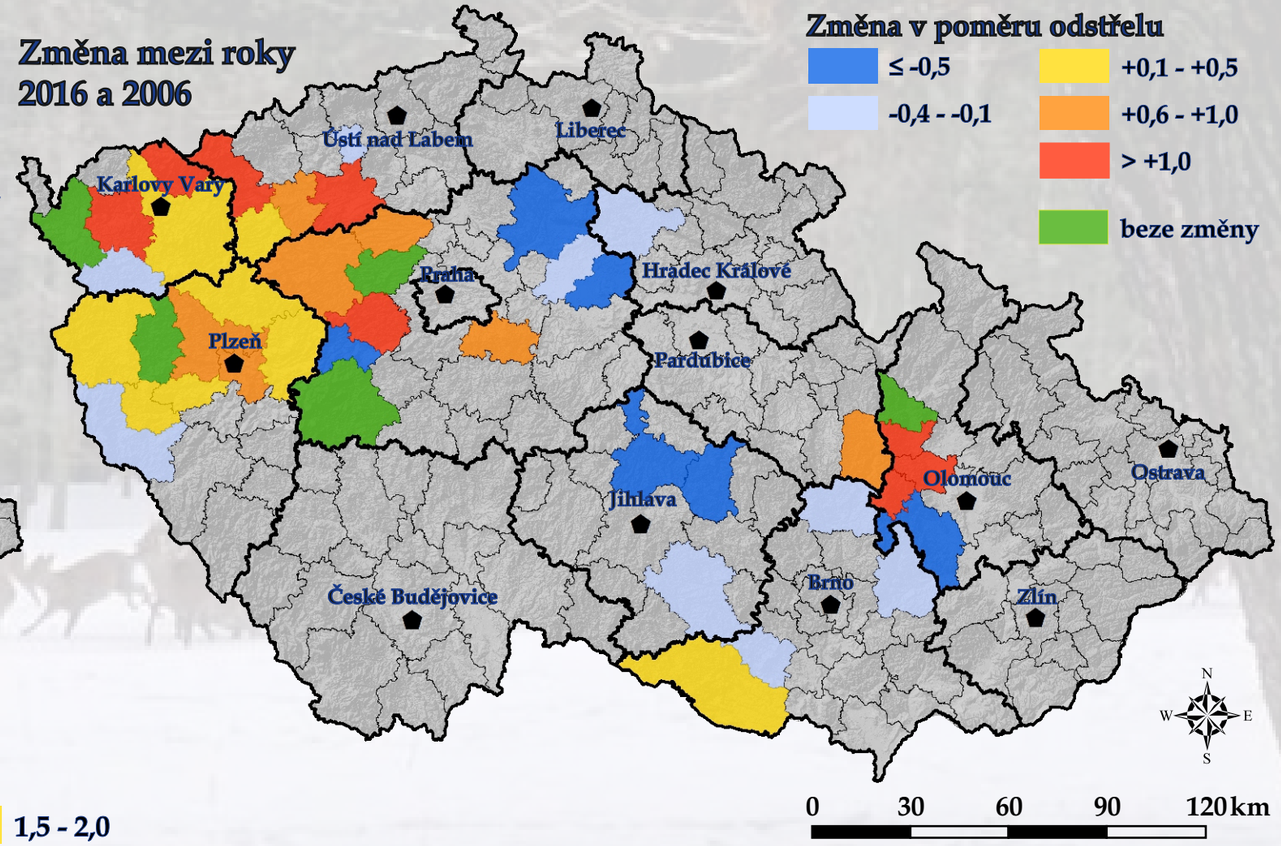

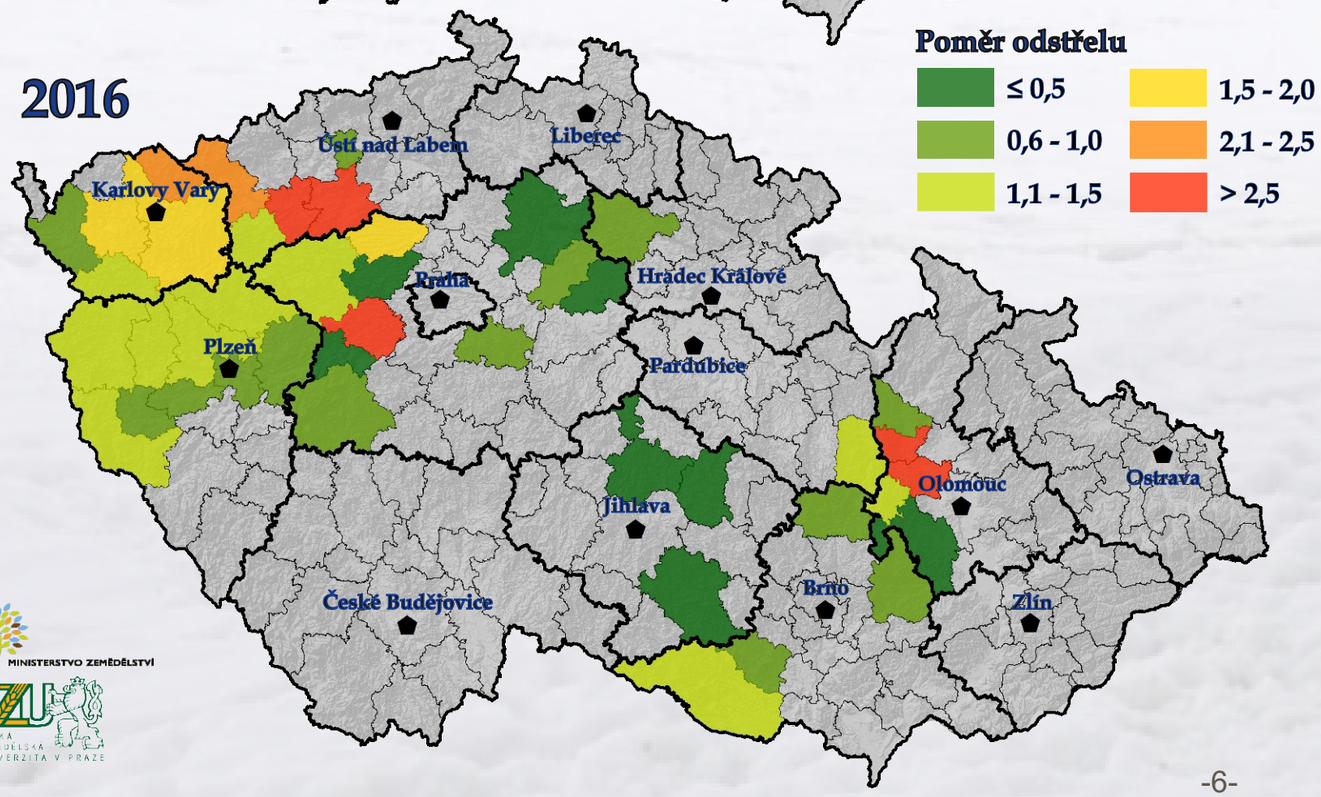

Sčítání je jedním ze základních stavebních prvků managementu zvěře. Tyto údaje by měly sloužit uživatelům honiteb k sestavení správného plánu lovu. I přesto, že sičí zvěř na většině míst není normována a plány lovu mnohde nejsou sestavovány, měly by sčítané stavy vycházet z reálných stavů v honitbách. Bohužel minimálně v případě jelena siky tomu tak v současnosti není. V roce 2006 se lovil ve většině OPR v průměru menší počet zvěře, než byl stav sčítaný (s několika málo výjimkami, kde se lovilo do 1,5 násobku sčítaných stavů). Ovšem během posledních deseti let došlo k dramatickému zvětšení tohoto rozdílu, a ve většině oblastí se loví téměř 1,5 násobek sčítaného stavu a změna oproti roku 2006 byla v některých případech až 100%. To svědčí o nerelevantnosti dat o sčítání. O důvodu nevěrohodnosti můžeme spekulovat. Mohou za tím stát buď nevhodné metody sčítání, které nejsou schopny postihnout tak významnou část populace a podhodnocují početnosti populace (v extremních případech i 2x až 3x). Nebo za touto skutečností stojí systematické uvádění nepravdivých údajů ze strany uživatelů honiteb. Tuto alarmující situaci je nutné řešit úpravou kontrolních metod v zákoně o myslivosti.

Soubor map byl vytvořen v rámci projektu NAZV č. QJ 1330233 „Příprava legislativních, hospodářsko-úpravnických, mysliveckých a pěstitelsko-ochranářských rámců jako nástrojů adaptace lesního hospodářství na změny přírodních a společenských podmínek“.

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Soubor map: Odstřel jelena siky (*Cervus nippon*) v letech 2006 a 2016 na území České republiky

Podíl dospělých jelenů na odstřelu jelena siky v rámci ORP v letech 2006 a 2016

Miloš Ježek, Tomáš Kušta, Jiří Trombik

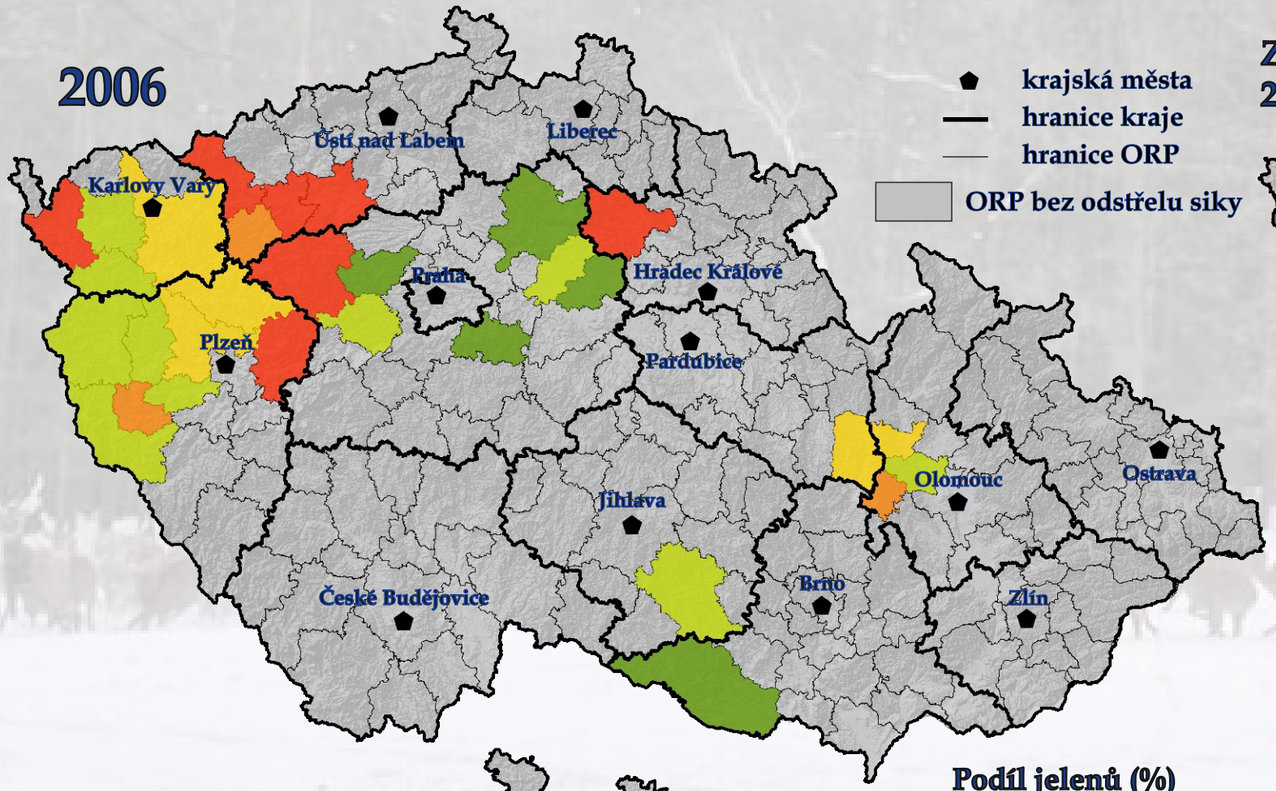

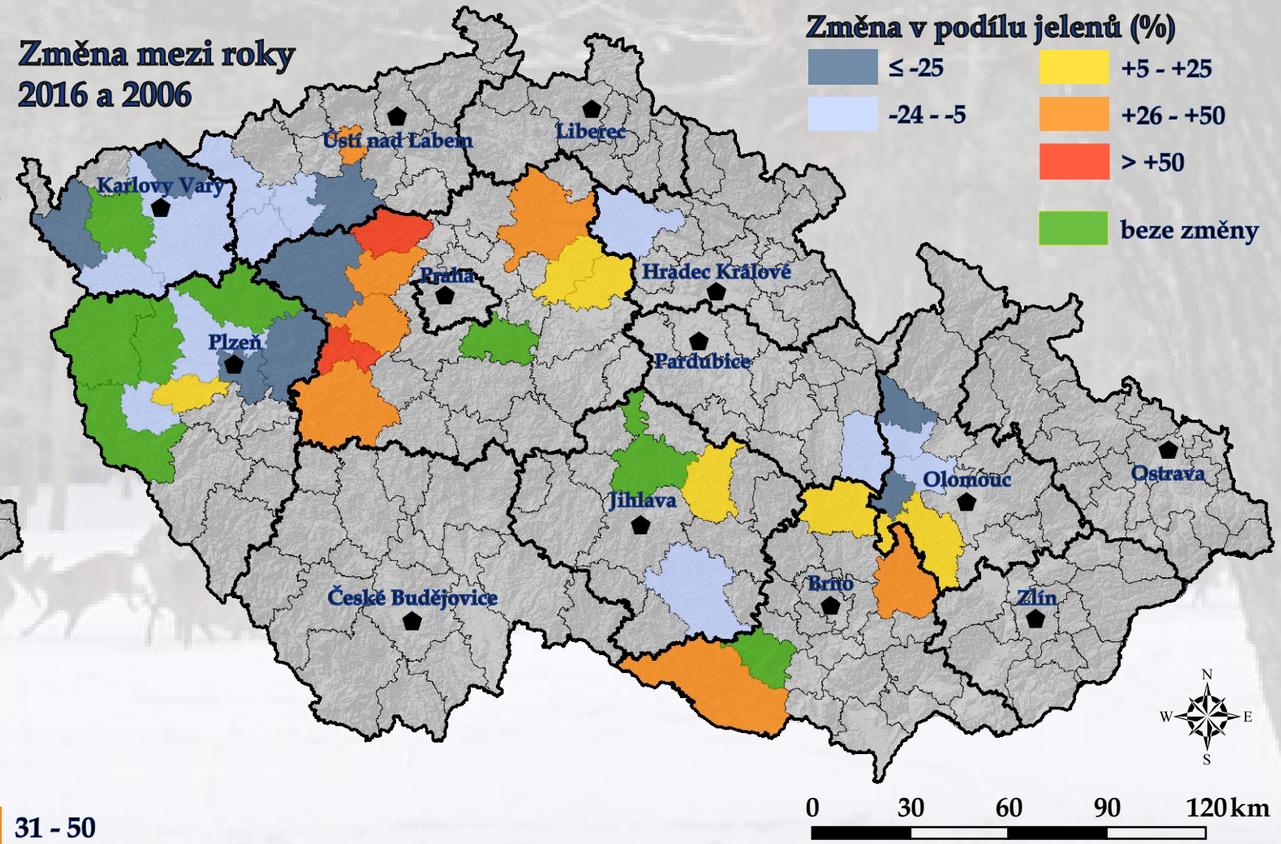

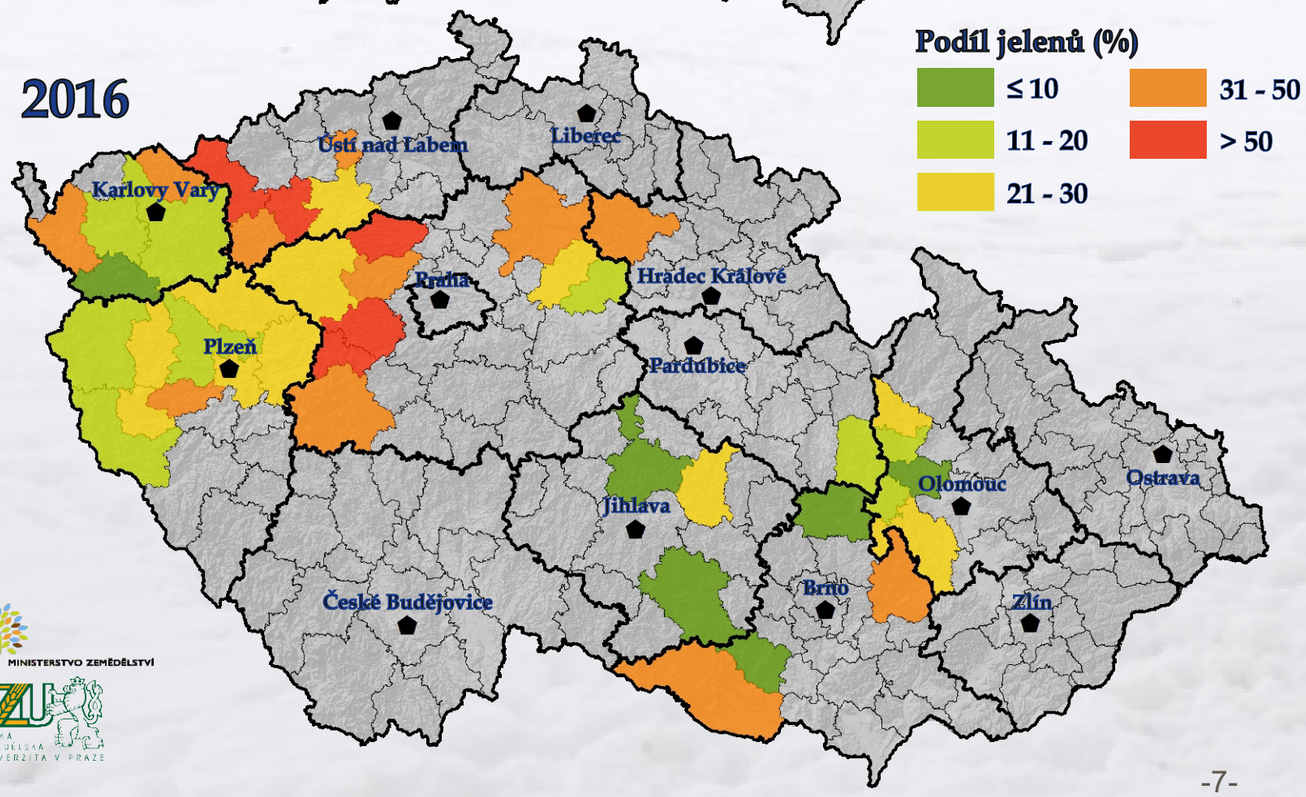

Podíl jelenů na odstřelu je zajímavým ukazatelem z pohledu šíření a obsazování nových území. Z údajů publikovaných v Japonsku vyplývá, že v oblastech, kde se sika nevyskytuje, se nejdříve začínají objevovat po několik let mladí samci, a až následně samice. To je evidentní i v Západních Čechách. Zatímco v roce 2006 byl poměr ulovených jelenů nízký v samém centru výskytu (Plzeňsko), v okrajových oblastech výskytu byl poměr naopak vysoký (zejména ve východní části Západočeského areálu). Během deseti let se situace ovšem proměnila, a i v těchto oblastech již převládá lov laní a kolouchů nad jeleny, a honitby s převahou lovu jelenů jsou opět na okraji areálu výskytu.

Soubor map byl vytvořen v rámci projektu NAZV č. QJ 1330233 „Příprava legislativních, hospodářsko-úpravnických, mysliveckých a pěstitelsko-ochranářských rámců jako nástrojů adaptace lesního hospodářství na změny přírodních a společenských podmínek“.

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Soubor map: Odstřel jelena siky (*Cervus nippon*) v letech 2006 a 2016 na území České republiky

Miloš Ježek, Tomáš Kušta, Jiří Trombik

Podíl honiteb se společným výskytem jelena siky a jelena evropského v letech 2006 a 2016

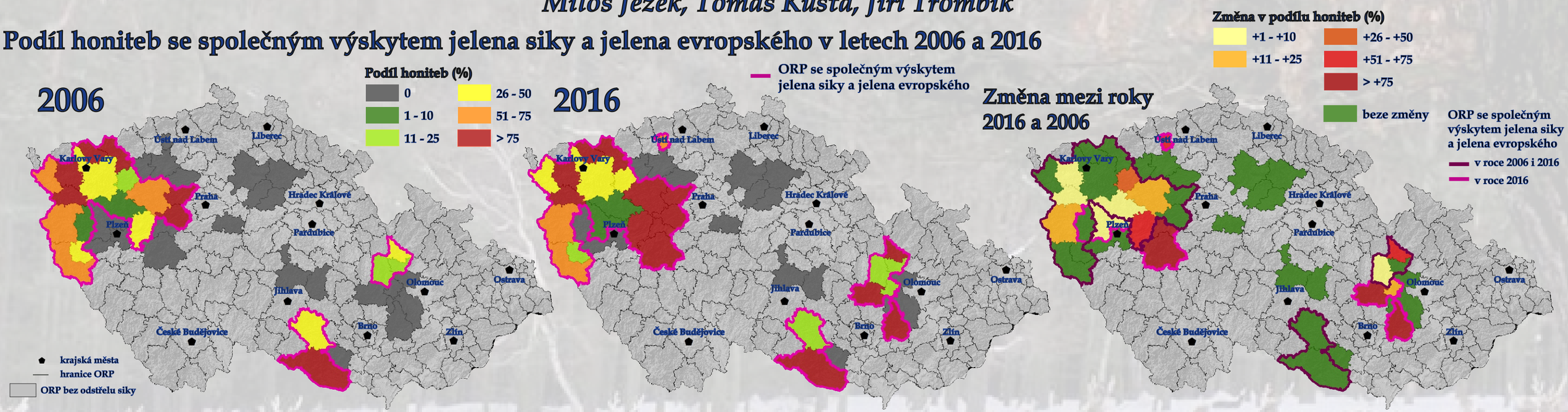

Podíl odstřelu siky v honitbách se společným výskytem jelena siky a jelena evropského na celkovém odstřelu siky v letech 2006 a 2016

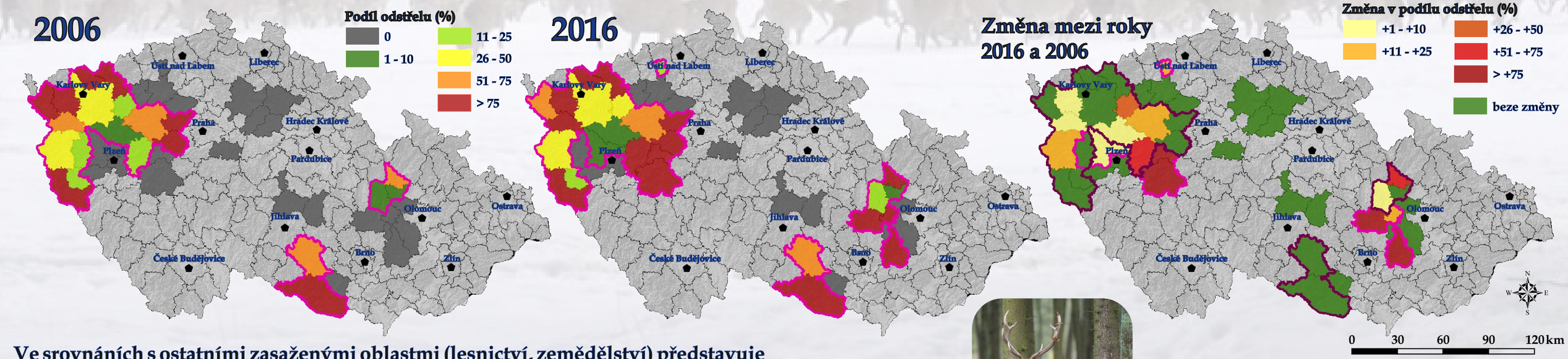

Ve srovnáních s ostatními zasaženými oblastmi (lesnictví, zemědělství) představuje hybridizace jelena siky s jelenem evropským z dlouhodobého hlediska asi největší problém managamentu sičí zvěře. Křížením těchto dvou druhů může dojít k nenávratnému narušení genofondu tohoto autochtonního druhu. Riziko hybridizace se nadále zvětšuje s ohledem na šíření siky do oblastí s dlouhodobou populací jelena evropského.

Z analýz je evidentní, že toto riziko je velice vysoké v téměř všech oblastech výskytu siky a to jak v Čechách, tak i na Moravě. Výjimkou je Nymburská oblast, kde se jelen evropský v současnosti nevyskytuje.

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Soubor map byl vytvořen v rámci projektu NAZV č. QJ 1330233 „Příprava legislativních, hospodářsko-úpravnických, mysliveckých a pěstitelsko-ochranářských rámců jako nástrojů adaptace lesního hospodářství na změny přírodních a společenských podmínek“.

Soubor map: Odstřel jelena siky (*Cervus nippon*) v letech 2006 a 2016 na území České republiky

Miloš Ježek, Tomáš Kušta, Jiří Trombik

Závěrem si dovolujeme uvést základní výstupy ze semináře „ Problematika nekontrolovaného šíření siky japonského, působení škod na lesních porostech a zemědělských plodinách. Ohrožování genofondu jelena evropského“, který se uskutečnil 20. října 2017 nedaleko Všerub u Plzně. Na základě výsledků analýz a rozsáhlé debaty odborníků byly sestaveny základní body vztahující se k současnému rozšíření a managementu jelena siky, které zde uvádíme:

1) Sika je velice důležitým druhem zvěře, který je nedílnou součástí mysliveckého hospodaření v České republice.

2) Sika je nepůvodní druh, který v České republice zdomácněl. Z pohledu jeho ekologického impaktu představuje největší nebezpečí jeho křížení s domácím jelenem evropským a narušení jeho genetické základny.

3) Sika je druh přímo škodící na lesních a zemědělských porostech, nicméně škody jím způsobované jsou v podobném rozsahu jako u ostatní spárkaté zvěře (jelen evropský, daněk skvrnitý, srnec obecný). K extrémnímu poškození lesních a zemědělských porostů dochází v oblastech extrémních početních stavů. Rozsah škod je opět velice podobný případům, extrémního počtu ostatní spárkaté zvěře.

4) Sika je z pohledu myslivosti velice zajímavý, a v mnoha honitbách dochází k protěžování tohoto druhu za účelem zvýšení loveckých příležitostí a tím spojených benefitů (ať už finanční nebo nefinanční povahy). To má za následek zvyšování početnosti a s tím související problémy.

5) Sika je velice plastický druh, dokáže se velice dobře etablovat jak ve velkých lesních komplexech, tak v mozaikovité krajině s převahou zemědělské půdy.

6) Šíření jelena siky je kontinuální všemi směry, a pokud nedojde k zásadní změně mysliveckého hospodaření, lze očekávat jeho rozšíření do celé České republiky.

7) Přenechání většiny pravomocí na držitelích honiteb se během působnosti zákona 449/2001 Sb., o myslivosti neosvědčilo. Je nutné výrazné posílení práv státní správy ve vztahu k udržování početních stavů v honitbách.

8) Z pohledu dalšího vývoje je nutné řešit sičí zvěř ve dvou rovinách:

a) Zabránění hybridizace jelena evropského a jelena siky:

- Definovat oblasti společného výskytu jelena siky a jelena evropského.
- Paušálně pro všechny honitby v těchto oblastech povolit celoroční lov jelena siky ve všech kategoriích (jelen, laň, kolouch).
- V případě stabilního výskytu jelena siky v této oblasti stanovit nástroj SSM a uložit odstřel minimálního počtu sičí zvěře.

b) Výrazné snížení početnosti siky v oblastech extrémní stavů a jeho neadekvátního vlivu na životní prostředí:

- Řešit redukci zvěře na úrovni větších hospodářských celků, nikoliv na úrovni jednotlivých honiteb.
- Posílení pravomoci státní správy ve vztahu k ukládání minimálních plánů lovu jelena siky.
- Posílení pravomoci státní správy ve vztahu ke kontrolní činnost výskytu zvěře v honitbě a kontroly plnění plánu lovu. V souvislosti s kontrolou plnění plánu lovu pro celou republiku ČR zavést předkládání markantů ulovené zvěře.

Autoři souboru map by touto cestou chtěli poděkovat panu Jaroslavu Vogeltanzi (http://www.fotojavo.cz/), za poskytnutí svých fotografií.

Soubor map byl vytvořen v rámci projektu NAZV č. QJ 1330233 „Příprava legislativních, hospodářsko-úpravnických, mysliveckých a pěstitelsko-ochranářských rámců jako nástrojů adaptace lesního hospodářství na změny přírodních a společenských podmínek“.